

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ

для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 231 Соціальна робота
освітньо-професійної програми «Соціальна робота»

Київ – 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕ
КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
протоколом засідання
Вченої ради
психолого-педагогічного
факультету
від 20.12.2023 р. №4

ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійна програма «Соціальна робота»
спеціальність 231 «Соціальна робота»

м. Київ, 2023 рік

Програма підсумкової атестації

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Соціальна робота», спеціальності 231 «Соціальна робота»

Розробники:

доцент, к.соц.н. Зубченко О.С., доцент, к.соц.н. Стадник А.Г., ас. Ребро О.В.

Програма підсумкової атестації обговорена та схвалена на засіданні кафедри практичної психології, протокол від 22.12.2023 р. № 5

Зміст

1. Пояснювальна записка (зазначається мета та завдання атестаційного екзамену, компетентності та результати навчання)
2. Перелік програмних питань з дисциплін (зазначається назва дисципліни з переліком питань, які увійшли до атестаційного екзамену)
3. Критерії оцінювання відповідей здобувачів вищої освіти
4. Список літератури

1. Пояснювальна записка

Атестаційний екзамен з галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальність 231 «Соціальна робота» проводиться як комплексна перевірка знань та умінь студентів освітнього ступеню «бакалавр» з нормативних дисциплін фундаментальних та професійно-орієнтованих циклів професійної підготовки, які передбачені робочим навчальним планом ННУ спеціальності 231 «Соціальна робота» і освітньо-професійної програми.

Відповідно до освітньо-професійної програми бакалавра спеціальності 231 «Соціальна робота» та навчального плану на атестаційний екзамен виносяться чотири дисципліни: «Історія та теорія соціальної роботи», «Технології соціальної роботи», «Методи та організація соціальних досліджень», «Управління соціальними службами».

До атестаційного екзамену допускаються студенти 4 курсу, які виконали в повному обсязі план навчальної підготовки, на підставі аналізу успішності, оцінки якості вирішення випускниками професійних та соціально-орієнтованих задач, передбачених ОПП спеціальності 231 «Соціальна робота».

На атестацію виносяться система компетенцій, що визначені в ОПП та відповідні блоки змістових модулів, що складають нормативну частину змісту освітньо-професійної програми підготовки фахівця.

Програма атестаційного екзамену побудована таким чином, що в процесі виконання завдань студенти матимуть можливість продемонструвати рівень своїх знань та вмінь з основних професійно-орієнтованих дисциплін.

Виходячи з того, що підготовка бакалавра з соціальної роботи включає поглиблене вивчення професійно-орієнтованих дисциплін практичного, аналітичного та дослідницького характеру, *метою* атестаційного екзамену є об'єктивна оцінка фахової підготовки студентів, визначення рівня їх теоретичних та практичних знань з історії, теорії та технологій соціальної роботи, методів організації соціальних досліджень, управління соціальними службами.

Завдання атестаційного екзамену полягають у визначенні рівня та якості інтегрованих знань студентів спеціальності «Соціальна робота» освітнього рівня «бакалавр», тобто у перевірці:

- рівня ознайомлення студентів з історією та теорією розвитку галузі соціального забезпечення, діяльності вітчизняних та закордонних соціальних працівників і формування основних засад управління соціальними службами;
- рівня засвоєння студентами знань як, методико-методологічних, організаційно-технічних та процедурних аспектів організації та упровадження технологій соціальної роботи;
- ступеня формування у студентів вмінь використання конкретних методів, методик, процедур дослідження соціальних явищ та процесів у залежності від проблематики, яка досліджується.

Загальні та спеціальні компетентності:

- Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність працювати в команді.
- Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов’язків.
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність планувати та управляти часом.
- Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.
- Здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.
- Здатність вивчати соціальну проблему за допомогою методів дослідження в умовах конкретної ситуації.
- Здатність аналізувати суспільні процеси становлення і розвитку соціальної роботи як інтеграційної галузі наукових знань, що акумулюють дані всіх наук про людину.
- Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.
- Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи.

Результати навчання:

- Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.
- Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички.
- Визначати зміст діяльності, зв’язки та межі компетенції установ та закладів соціального захисту, соціальних служб, інших організацій.
- Використовувати методи діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.
- Обґрунтовувати необхідність соціальних змін, прийняття практичних рішень щодо покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

– Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.

– Демонструвати знання основних етапів становлення і розвитку соціальної роботи як науки та практичної діяльності, нормативно-правової бази соціальної роботи та соціального забезпечення.

– Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.

2. Перелік програмних питань з дисциплін

Навчальна дисципліна «Історія та теорія соціальної роботи»

Зародження соціальної допомоги у первісному суспільстві. Соціальна допомога у державах Стародавнього Сходу та в Античному світі. Організація соціальної допомоги в середньовічному суспільстві. Зміни в сфері соціальної допомоги в період Ренесансу та Реформації.

Державна організація соціальної допомоги в країнах Західної Європи та Нового Світу в XVII-к. XIX ст.

Форми соціальної допомоги у стародавніх слов'ян. Основні тенденції соціального захисту в Київській Русі та Галицько-Волинському князівстві. Особливості соціальної допомоги на українських землях в литовсько-польський період.

Соціальна опіка на українських землях в козацько-гетьманську добу. Державна благодійність у Наддніпрянській та Західній Україні в другій пол. XVIII – XIX ст.

Становлення соціальної роботи як науки та практичної діяльності в США та країнах Західної Європи. Радянська система соціального забезпечення в УРСР (20-і-поч. 90-х рр. XX ст.)

Сучасний зарубіжний досвід організації соціальної роботи.

Соціальна робота в незалежній Україні. Системні теорії соціальної роботи. Соціологічні теорії соціальної роботи. Психолого-орієнтовані теорії соціальної роботи. Комплексні моделі соціальної роботи.

Навчальна дисципліна «Технології соціальної роботи»

Поняття технології. Технології соціальної роботи. Етапи розробки технології соціальної роботи. Соціальна діагностика. Технології соціальної експертизи та інспектування. Соціальне прогнозування і проектування. Технології соціальної адаптації та профілактики. Соціальна опіка і піклування. Соціальна реабілітація. Соціальна корекція і посередництво. Технології арт-терапії у соціальній роботі.

Організаційно-управлінські технології в соціальній роботі. Соціологічні технології в соціальній роботі. Психологічні технології в соціальній роботі. Соціально-педагогічні технології в соціальній роботі.

Технології соціальної роботи із дітьми та молоддю. Технології соціальної роботи із сім'єю. Технології соціальної роботи з жінками.

Технології соціальної роботи з людьми, які мають інвалідність. Технології соціальної роботи з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом. Технології соціальної роботи з безробітними. Технології соціальної роботи з людьми похилого віку.

Технології соціальної роботи з людьми, які мають психічні розлади. Технології соціальної роботи з бездомними людьми. Технології соціальної

роботи з людьми, що залежні від психоактивних речовин. Технології соціальної роботи з ВПО, ветеранами війни та їхніми родинами.

Навчальна дисципліна «Методи та організація соціальних досліджень»

Визначення проблеми, предмету та об'єкту соціального дослідження.

Процедура висунення гіпотез дослідження. Поняття генеральної та вибіркової сукупностей, критеріїв репрезентативності вибірки.

Програма та структура проведення соціального дослідження. Етапи проведення соціального дослідження. Зміст соціального дослідження. Категорійно-термінологічна база соціального дослідження. Джерельна інформація та комп'ютерні технології у соціальних дослідженнях.

Типові помилки при формулюванні питань. Обґрунтування базових понять соціального дослідження. Логічна структура соціального дослідження.

Характеристика теоретичних методів дослідження. Емпіричні методи соціального дослідження. Експеримент як складова частина наукового дослідження. Визначення теми соціального дослідження, розробка анкет, тестів. Планування та проведення соціального дослідження. Моніторинг процесу, оцінка та оформлення соціальних досліджень. Оцінка отриманих результатів соціального дослідження.

Методика проведення соціометричного опитування (метод структурного аналізу малих соціальних груп). Методика проведення соціологічного експерименту й основні вимоги, що висувуються до нього.

Методика проведення інтерв'ю й зміст основних його видів. Методика аналіз випадку (case study). Переваги та недоліки суцільного та вибіркового дослідження. Класифікація прикладних соціальних досліджень. Картирування (mapping) та моделювання соціальних явищ. Методи вивчення професійної діяльності. Методи опитування експертів: дельфійська техніка та мозковий штурм.

Навчальна дисципліна «Управління соціальними службами»

Загальна характеристика системи соціальних служб в Україні. Мережа державних і спеціалізованих формувань в Україні. Державне регулювання роботи соціальних служб в Україні. Соціальні служби для сім'ї, дітей та молоді – поліфункціональний суб'єкт соціальної роботи в Україні. Організація діяльності служб, які надають соціальні послуги дітям. Спеціалізовані служби за кордоном: організаційні принципи, напрями роботи.

Передумови розвитку соціально-педагогічної діяльності соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в Україні. Структура, основні завдання та функції центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Особливості організації діяльності соціальних служб та спеціалізованих формувань, які підпорядковані центрам для сім'ї, дітей та молоді.

Роль і перспективи діяльності соціальних служб для жінок в Україні. Особливості організації діяльності центру матері та дитини.

Специфіка діяльності соціального гуртожитку. Діяльність центрів соціально-психологічної допомоги особам, які опинилися в складних життєвих обставинах. Центр планування сім'ї – спеціалізована служба щодо подолання кризової тенденції у відтворенні населення. Соціальна підтримка та супровід дітей та молоді, які живуть із ВІЛ/СНІД, ін'єкційних споживачів наркотиків у діяльності спеціалізованих формувань.

Планування діяльності соціальних служб. Організація діяльності соціальних служб. Взаємодія соціальних служб. Інформування населення про діяльність соціальної служби та соціальні послуги. Використання інформаційних технологій в діяльності соціальних служб. Організація процесу надання соціальних послуг. Управління персоналом соціальних служб.

3. Критерії оцінювання результатів атестаційного екзамену

Атестаційний екзамен з галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальність 231 «Соціальна робота» освітнього ступеня «бакалавр» проводиться в формі усної відповіді на питання, що мають професійне спрямування, передбачають ґрунтовне знання методології з фаху та практико-орієнтованого завдання, яке передбачає інтегроване використання знань і вмінь з дисциплін професійно-орієнтованих циклів.

Відповідно до навчального плану з галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальність 231 «Соціальна робота» освітнього ступеня «бакалавр», до тестових завдань атестаційного екзамену ввійшли питання з дисциплін «Історія та теорія соціальної роботи», «Технології соціальної роботи», «Методи та організація соціальних досліджень», «Управління соціальними службами».

Екзаменаційний білет складається з теоретичних завдань до кожної дисципліни. Питання дозволяють визначити як рівень *обов'язкових (фактологічних)* знань студентів, так і рівень *розуміння* студентами категоріально-термінологічної бази дисциплін «Історія та теорія соціальної роботи», «Технології соціальної роботи», «Методи та організація соціальних досліджень», «Управління соціальними службами».

Завдання дозволяють визначити рівень *аналітичних* вмінь обґрунтування методологічних та методичних щодо організацій та проведення соціальної роботи з різними категоріями громадян.

Максимальний результат за виконання завдання атестаційного екзамену за фахом складає **100 балів**. З них:

- на 1 питання – 25 балів;
- на 2 питання – 25 балів;
- на 3 питання – 25 балів;
- на 4 питання – 25 балів.

Таблиця відповідності 100-бальної шкали оцінювання тестових завдань з 5-бальною системою оцінювання

100-бальна шкала оцінювання	ЕКТС	Національна шкала	Визначення
90-100	A	відмінно	Студент дав точні та повні відповіді на запитання білета, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання, вільно володіє науковою термінологією, наводить приклади з допоміжної літератури та власної практики, демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу в соціальній роботі.
82-89	B	дуже добре	При відповіді студент припустився деяких неточностей за умови, що принципові моменти запитань були висвітлені правильно, а незначні помилки усунуті самим студентом після зауваження екзаменатора. Студент наводить приклади з власної практики, частково демонструє бачення практичного застосування вивченого теоретичного матеріалу в соціальній роботі.
74-81	C	добре	При загалом правильній відповіді, студент припустився деяких неточностей чи залишив нерозкритою частину білета (до 15%). Дав достатньо точну відповідь на поставлені додаткові запитання. Правильно вирішив практичне завдання, припустившись лише незначних недоліків.
64-73	D	задовільно	Виставляється при нечіткій відповіді, за наявності у ній декількох суттєвих неточностей чи коли 30% змісту білета залишається нерозкритою; надається недостатньо точна відповідь на додаткові запитання;

			правильне вирішення практичного завдання без належної аргументації.
60-63	Е	задовільно	Досить поверхове, неповне розкриття суті питань, недостатнє застосування професійної термінології, 50% змісту білета залишається нерозкритою, допущені помилки і порушена логіка викладу, що вплинуло на результат та правильність висновків. Відповідь не аргументована прикладами, посиланнями на нормативно-правову базу. Студент відчуває труднощі при виконанні практико-орієнтованого завдання. На додаткові запитання екзаменатора відповідає в межах 45-50%
менше 60	Ф	незадовільно	Студент не засвоїв матеріал у межах програм навчальних дисциплін (менше 50%), не дає конкретної відповіді на питання білету, не наводить прикладів, не здатний розкрити поставлене питання. На додаткові запитання екзаменатора студент часто не знає правильної відповіді. Не володіє базовими категоріями та основними теоретичними поняттями з фахових дисциплін.

На підготовку до відповіді на питання екзаменаційного білету відводиться 20-30 хв.

4. Список літератури

Навчальна дисципліна «Історія та теорія соціальної роботи»

1. Глазунов С.В. Нариси з історії соціальної роботи. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2015. 116 с.
2. Горілий А.Г. Історія соціальної роботи в Україні. Тернопіль : ТАНГ, 2021. 191 с.

3. Москаленко А.М. Історія вітчизняної педагогіки: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2015. 303 с.
4. Малярчук Н.Г. Історія та теорія соціальної роботи. Збірник тестових завдань. Маріуполь : ДонДУУ, 2020. 102 с.
5. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): Навчальний посібник. Київ: ІПК ДСЗУ, 2017. 341 с.
6. Шинкарук В.Д., Сопівник Р.В., Сопівник І.В. Теорія та історія соціального виховання в зарубіжних країнах (для студентів напряму підготовки «Соціальна педагогіка»). Київ : ЦП «Компринт», 2015. 236 с.
7. Попович Г.М. Історія соціальної роботи в Україні і за рубежом: Навчально-методичний посібник. Ужгород: Гражда, 2015. 143 с.
8. Замашкіна О.Д. Історія соціальної роботи: навчально-методичні рекомендації на допомогу бакалаврам і магістрантам вищих навчальних закладів освіти (за спеціальністю 231 Соціальна робота). Ізмаїл, 2018. 181 с.
9. Мальований М. І. Історія розвитку соціального захисту у світі. *Інноваційна економіка*. 2011. № 3. С. 253–258. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2011_3/253.pdf
10. Малярчук Н. Г. Соціальна та благодійницька діяльність Української греко-католицької церкви у Східній Галичині у ХІХ–на поч. ХХ ст. / *Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Умань, 15 жовтня 2020 р.)* ред. кол. : Коляда Н.М. та ін. Умань : ВІЗАВІ, 2020. С.122–127.
11. Рижанова А. Становлення вітчизняної теорії соціального виховання. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2018. № 1. С. 59–65.
12. Рощина Л. О. Соціальна допомога на українських землях в литовсько-польську добу. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2019. № 4. С. 117–123.
13. Тименко В. М. Історичні етапи розвитку теорії соціальної роботи у США. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, психологія*. Голов. ред. Лузік Е.В. Київ, 2016. Вип. 3. С. 44–48.
14. Цибулько Л. Г. Організація виховної роботи з безпритульними дітьми та дітьми-сиротами в історії й теорії педагогіки. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2017. № 3. С. 107–110.
15. Чертова К. М. Основні напрямки соціально-педагогічної діяльності інтернатних закладів освіти України (друга половина 50-х – середина 60-х років ХХ століття). *Соціальна педагогіка : теорія та практика*. 2016. № 1. С. 82–87.

Навчальна дисципліна «Технології соціальної роботи»

1. Войтовська А.І., Кравченко О.О. Соціальна робота з жінками : навчальний посібник. Умань : Візаві, 2018. 229 с.
2. Зверева І.Д. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. Київ, Сімферополь : Універсум, 2022. 563 с.

3. Капська А.Й., Завацька Л.М., Грищенко С.В. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах : навчальний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2018. 248 с.
4. Кубицький С.О. Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах в схемах і таблицях : навчальний посібник. Київ : ДАКККиМ, 2019. 124 с.
5. Кияниця З.П., Петрочко Ж.В. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
6. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика) : підручник. Київ : Каравела, 2015. 368 с.
7. Николаєва В. І. Діагностика соціальної ситуації розвитку підлітків із сімей груп ризику. Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць. Вип. XL. За заг. ред. проф. В.І.Сипченка. Слов'янськ : Видавничий центр СДПУ, 2016. С.382-387.
8. Николаєва В.І. Соціально-педагогічна реабілітація підлітків із сімей груп ризику в центрах соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді: монографія. Макіївський економ.-гуманіт. ін.-т. Донецьк : Дмитренко Л.Р. 2017. 228 с.
9. Николаєва В. І. Напрямки організації державної соціальної підтримки і захисту внутрішньо переміщених осіб. Формування державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб в умовах системних криз і Україні. Т.1: монографія. За заг. ред. О.В. Балусевої; Донецький державний університет управління. Маріуполь : ДонДУУ-Східний видавничий дім, 2016. С.132-152.
10. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
11. Технології соціальної роботи і соціальної допомоги в умовах трансформаційного періоду: навчально-методичний посібник / за заг. ред. А. О. Полянничко, А. В. Кирилюк. Суми : ФОП Цьома, 2020. 336 с.
12. Харченко С. Я., Кальченко Л. В., Золотова Г.Д., Горенко С. В. Соціально-педагогічна робота з дітьми групи ризику: монографія. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. 145 с.
13. Шахрай В. М. Технології соціальної роботи : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 464 с.

Навчальна дисципліна
«Методи та організація соціальних досліджень»

1. Адаменко М. І. Основи наукових досліджень М. В. Бейлін. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 188 с.
2. Борисова Ю. В. Методологія та методи соціальних досліджень : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2018. 216 с.
3. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
4. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця : Планер, 2020. 308 с.
5. Богданова І.М. Інтегрований курс соціально-педагогічної теорії і практики / за ред. Одеса : Пальміра, 2015. 538 с.
6. Кловак Г. Т. Основи педагогічних досліджень : навч. посіб. Чернігів : Чернігівський держ. центр науково-технічної та економічної інформації, 2019. 260 с.
7. Кислий В. М. Організація наукових досліджень: навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2021. 224 с.
8. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 141 с.
9. Корбутяк В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2020. 176 с.
10. Крушельницька В. О. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ : Кондор, 2016. 192 с.
11. Бурега В.В., Мазурик О. В. Соціологія: Навч. посібник для тих, хто вивчає проблеми соц. управління. Донецьк : ДонДУУ, 2017. 387 с.
12. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. Тернопіль : Економічна думка, 2015. 124 с.
13. Ланде Д. В. Основи інформаційного та соціально-правового моделювання: навч. посіб. Київ : НТУУ «КПІ», 2014. 220 с.
14. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 116 с.
15. Павленко В. В. Проблемні ситуації: поняття і типи. *Нові технології навчання: Збірник наукових праць*. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Київ, 2018. Вип. 83. С. 196-202.
16. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 254 с.
17. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень. Київ : Знання, 2007. 317 с.
18. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : Підручник. Київ : Знання, 2018. 310 с.

Навчальна дисципліна
«Управління соціальними службами»

1. Гусак Н., Кабаченко Н., Назарук В., Савчук К., Савчук О., Скоропада Л., Чорній Л. Управління діяльністю соціальних служб. Проект «Підтримка реформи соціального сектору в Україні». Київ: К.І.С., 2018. 178 с.
2. Семигіна Т., Коришова Г., Іванова О. Інформування населення про соціальні та реабілітаційні послуги. Проект ПРООН «Підтримка реформи соціального сектору в Україні». Київ: К.І.С., 2018. 104 с.
3. Тимошко Г. М. Організація діяльності державних і спеціалізованих соціальних служб : навчальний посібник. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2021. 248с
4. Кузьмінський В. Управління неприбутковою організацією. Київ: Логос, 2016. 170 с.
5. Сідельнік Л.Л. Оцінювання потреб клієнтів соціальних служб: методичні рекомендації для закладів та установ, що працюють із вразливими групами населення. Київ: ТОВ «ЛДЛ», 2017.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2004 р. № 1126 «Про заходи щодо вдосконалення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю».
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2009 р. № 1417 «Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг)».
8. Проект Регламенту щодо організації процесу надання соціальних послуг у територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг). Проект ПРООН «Підтримка реформи соціального сектору в Україні», 2013.
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.08.2012 р. № 556 «Про схвалення Стратегії реформування системи надання соціальних послуг».
10. Семигіна Т. В., Грига І. М. Соціальна робота. В 3-х ч. Ч.2. Теорії та методи соціальної роботи. Київ: Києво-Могилянська академія, 2018. С. 136– 146.